

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Кузнецова К.О. к.е.н., доцент
Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”, м. Київ, Україна
kuznietsova.kateryna@iit.kpi.ua
Букань Л.В., здобувач вищої освіти
Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”, м. Київ, Україна
bukan777888@gmail.com

У сучасних умовах невизначеності та турбулентності міжнародна торгівля виступає інструментом для економічного розвитку країни, бо дозволяє здійснювати обмін товарами та послугами, капіталом, знаннями з іншими країнами тощо. Також особливе значення вона має як канал трансферу технологій, завдяки чому національні економіки мають змогу отримувати доступ до передових інноваційних рішень, покращувати ефективність виробництва і впроваджувати сучасні управлінські практики.

Сучасні виклики сьогодення полягають у глобалізації та зростанні конкуренції на світових ринках. У 2023 р. серед країн ЄС найвища інтенсивність досліджень та розробок спостерігалися у Швеції (3,7%), Бельгії (3,32%), Австрії (3,29%), Німеччина (3,11%) тощо. Головним гравцем є Німеччина, в якій існує понад 1000 різних дослідницьких установ, що фінансуються державою, і неуніверситетські дослідницькі установи є ключовим рушієм досліджень та інновацій, кожна з яких відіграє свою роль, тісно співпрацюючи із ЗВО та промисловістю. Витрати на НДДКР у Німеччині безперервно зростають та більш ніж подвоїлися за останні 20 років з метою досягти 3,5% ВВП до 2025 р. [1].

Загалом, щоб ефективно розвивати сприятливе середовище для розвитку міжнародної торгівлі технологіями, потрібно формувати державну політику, яка буде стимулювати своєю податковою системою інноваційні підприємства до розвитку, а також удосконалювати механізми захисту прав інтелектуальної власності. Одне з завдань, яке має ставити перед собою державна політика – розробити прозорий механізм у регулюванні процесів трансферу технологій, що у свою чергу відповідатиме міжнародним стандартам і сприятиме інтеграції підприємств України у міжнародні виробничі ланцюги [2].

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується швидким формуванням глобального ринку технологій, інноваційних продуктів та послуг. Прогнозується, що зростаюча цифрова економіка охопить 17% світового ВВП до 2028 р., а сукупний річний темп зростання становитиме 7%, що, у свою чергу, сприятиме значному зростанню витрат на технології у всьому світі. У 2025 р. дві третини світових витрат на технології будуть припадати на програмне забезпечення та ІТ-послуги, а в Європі та Північній Америці ця частка витрат на технології буде ще вищою [1]. Тому конкурентоспроможність підприємств визначається тим, наскільки вони здатні до ефективного впровадження інновацій. Лідируючі позиції займатимуть ті, хто має сильну науково-дослідну базу та високий технологічний потенціал. Для України міжнародний трансфер технологій нині є актуальним питанням через те, що національний потенціал у даній сфері недостатньо реалізований. Під час повоєнного відновлення економіки країни потрібен буде своєчасний та сучасний трансфер технологій. Міжнародний трансфер технологій дозволяє розвивати внутрішній ринок країн і відкриває можливості у використанні власного науково-технічного персоналу, інтегруючи його у світову економіку. Це також є важливим аспектом з огляду на цифрову трансформацію економіки [2].

Інтеграція нових технологій через міжнародну торгівлю надає чимало переваг. Перш за все, це може підвищити продуктивність підприємств за рахунок впровадження сучасних технологій, що призведе до виробництва більшого обсягу продукції і зменшить суми витрати. Відповідно зросте якість продукції, оскільки передові методи виробництва нададуть відповідність продукції

міжнародним стандартам. З'являться можливості розширення асортименту через доступ до нових технологій. Відбудеться оптимізація виробничих процесів та економія на масштабі, що сприятиме зменшенню собівартості продукції [2]. Міжнародний трансфер технологій допоможе створити нові робочі місця, бо підприємства намагатимуться впроваджувати сучасні технології і з'явиться потреба у кваліфікованих працівниках у сфері цифрової економіки, інженерії, аналітики даних тощо.

Крім позитивних сторін такого процесу, є також виклики, з якими доведеться стикатися: наявність правових бар'єрів, які пов'язані з відмінностями у законодавстві, що стосуються інтелектуальної власності та можуть ускладнити процес передачі технологій; економічні обмеження, які проявляються у високій вартості сучасних технологій; наявність культурних та мовних відмінностей, оскільки, якщо буде недостатнє розуміння культурних особливостей, це може призвести до непорозумінь та навіть втрати партнерів; роль кібербезпеки, яка зростає через збільшення обміну технологічними рішеннями і може виникати ризик несанкціонованого доступу, витоку інтелектуальної власності чи кібератак [2].

В Україні хоч і наявний потенціал для інтеграції у глобальні технологічні ланцюги, але є чимало проблем, які включають недостатній рівень інвестицій у наукові дослідження та розробки, слабку захищеність прав інтелектуальної власності і обмежений доступ до міжнародних ринків. Звісно, свої корективи щодо цього внесла також повномасштабна війна, проте технологічний сектор все одно є однією з ключових опор для української економіки. Також цей сектор є найбільшим експортером послуг у країні, а саме комп'ютерні послуги становлять 38% від загального обсягу експорту послуг [3].

За даними IT Research Ukraine 2024, технологічний сектор становить 4,4% ВВП. Крім того, кожна технологічна компанія, найнявши одного спеціаліста, створює та підтримує 2,8 робочих місць і у 2023 р. цей показник становив 2,7. Загалом у галузі збереглося більше 600 тис. робочих місць, включаючи пряму та непряму зайнятість [4]. Тобто це дає розуміння того, що є залежність між кількістю робочих місць у суміжних галузях і динамікою витрат спеціалістів технологічної галузі протягом року.

Відповідно потрібно розробляти таку технологічну політику, яка буде включати як ринкові, так і неринкові канали міжнародного трансферу технологій. Варто створити співпрацю між науковою та бізнес-спільнотою для досягнення високих результатів. Потрібно розвивати сферу досліджень, досягти вкладень інвестицій країнами-лідерами у науково-технічний прогрес, що буде також ключем до економічного зростання, конкурентоспроможності та лідерства на ринку [4].

Підсумовуючи, варто зазначити, що роль міжнародної торгівлі як механізму поширення технологічних знань, стимулювання інновацій та розвитку промисловості постійно зростає. А трансфер технологій через імпорт обладнання, ліцензування, створення спільних підприємств та залучення іноземних інвестицій дозволить модернізувати національне виробництво та зміцнити позицію країни на світовому ринку.

Література:

1. R&D expenditure - Statistics Explained. Language selection | European Commission. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=R&D_expenditure
2. Галазюк Н.М., Зелінська О.М.. Роль та значення міжнародного трансферу технологій в умовах відбудови національної економіки країн. Економічний простір №194, 2024. URL: <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/194-96-101-galazyuk.pdf>
3. Бакалінська О.О. Міжнародний трансфер технологій в умовах сучасних викликів. 04.01.2023. URL: <https://coordynata.com.ua/miznarodnij-transfer-tehnologij-v-umovah-sucasnih-viklikiv>
4. Dynamics of Ukraine's Tech Industry: Results from IT Research Ukraine 2024. Resilience as the New Reality. Lviv IT Cluster. URL: <https://itcluster.lviv.ua/en/dynamics-of-ukraines-tech-industry-results-from-it-research-ukraine-2024-resilience-as-the-new-reality/>